

7. День Михайла Архистратига [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://ocls.kyivlibs.org.ua/ditachi/osin/myhailo.htm>.
8. Етимологічний словник української мови : у 7 т. / голов. ред. О. С. Мельничук ; НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. – К. : Наукова думка. – (Словники України).
Т. 1 : А – Г / уклад. Р. В. Болдирев [та ін.]. – 1982. – 631 с.
Т. 2 : Д – Кошці / уклад. Р. В. Болдирев [та ін.]. – 1985. – 510 с.
9. Ефименко П. С. Сборник малороссийских заклинаний / П. С. Ефименко // Чтения в Императорском Обществе истории и древностей российских при Московском университете. – М. : Универс. Тип., 1874. – Кн. 1. – II. Материалы отечественные. – 70 с.
10. Зуїха Я. Пісні Явдохи Зуїхи : записав Гнат Танцюра / Явдохи Зуїха ; Запис. Г. Т. Танцюра ; Накладом В. А. Юзвенка, М. Т. Яценка ; Відп. ред. О. І. Дей ; Ред.-упоряд. З. І. Василенко. – К. : Наукова думка, 1965. – 810 с.
11. Ігнатенко І. Додатки. Тексти замовлянь / Ірина Ігнатенко // Ігнатенко І. Народна медицина Середнього Полісся : традиції та сучасність (на польових етнографічних матеріалах). – К., 2013. – С. 283–334.
12. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні : [У 3 кн., 6 т.]. Кн. I, т. I : (Зимовий цикл) ; т. 2 : (Весняний цикл) / Степан Килимник. – Луїкінова Т. Мовна архаїка слов'янських замовлянь / Т. Б. Луїкінова // Мовознавство : науково-теоретичний журнал. – К. : Наук. думка, 1998. – № 2–3. – С. 47–61.
13. Мойсієнко В. Поліські замовляння / В. Мойсієнко // Древліани : Збірник статей і матеріалів з історії та культури Поліського краю. – Львів, 1996. – Вип. 1. – С. 121–167.
14. Об исцелении души и тела. – Б.г., б.м. – 87 с.
15. Онишук А. Матеріали до гуцульської демонології, записані у Зелениці, надвірнянського повіта 1907–1908 рр. / Антін Онишук // Матеріали до української етнології. – Львів : Друкарня Наукового товариства ім. Шевченка, 1909. – Т. 11. – С. 1–139.
16. Полесские заговоры (в записях 1970 – 1990 гг.) / Сост., подготовка текстов и коммент. Т. А. Агапкиной, Е. Е. Левкиевской, А. Л. Топоркова. – М. : Индрик, 2003. – 752 с.
17. Славянские древности : этнолингвистический словарь : в 5 т. / Т. А. Агапкина и др. ; отв. ред. Н. И. Толстой ; РАН, Ин-т славяноведения и балканистики. – М. : Международные отношения.
Т. 1 : А – Г – 1995. – 584 с.
Т. 2 : Д – К (Крошки). – 1999. – 697 с.
Т. 3 : К (Круг) – П (Перепелка). – 2004. – 699 с.
18. Таємна сила слова : Заговори, замовляння, заклинання / Упоряд. Г. А. Бондаренко. – К. : Знання, 1992. – 32 с.
19. Українські замовляння / М. Н. Москаленко, М. О. Новикова. – К. : Дніпро, 1993. – 309 с.
20. Успенский Б. А. Филологические разыскания в области славянских древностей (реликты язычества в восточнославянском культе Николая Мирликийского) / Б. А. Успенский. – М. : Изд-во МГУ, 1982. – 248 с.
21. Чешско-русский словарь : в 2 т. : 62000 слов. Т. 2 = Česko-ruský slovník. Т. 2 : Р – Ž / Под ред. Л. В. Копецкий, Й. Филипец. – М. : Сов. энциклопедия ; Прага : Государ. Педагог. изд-во, 1973. – 863 с.
22. Шапарова Н. С. Краткая энциклопедия славянской мифологии : Ок. 1000 статей / Н. С. Шапарова. – М. : АСТ : Астрель : Рус. словари, 2001. – 623 с.
23. Яцимирский А.И. К истории ложных молитв в южнославянской письменности / А. И. Яцимирский // Известия отделения русского языка и словесности Императорской Академии наук 1913 г. – СПб, 1913. – Т.18. – Кн. 3. – С.1–102

УДК 821.161.1-31.09

О. Г. Хомчак, Л. П. Конейцева,*Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, м. Мелітополь***КОГНІТИВНА МОДЕЛЬ КОНЦЕПТУ ЛЮДИНА**

У статті репрезентується досвід аналізу концепту людина; аналізуються особливості його мовної об'єктивації; визначаються когнітивні ознаки концепту людина за допомогою даних вільного асоціативного експерименту серед студентів МДПУ імені Богдана Хмельницького.

Ключові слова: концептуальна модель, концепт, когнітивна ознака, асоціативно-вербальна (когнітивна) модель.

ASSOCIATIVE-VERBAL MODEL OF THE CONCEPT HUMAN BEING

The article represents the experience of the analysis of the concept human being and the peculiarities of its linguistic objectification. The author identifies cognitive features of the concept human being by using data from a free associative experiment. The study has explored peculiarities of functioning among such categories as «concept», «conceptual sphere», and «conceptual analysis» in modern linguistics. On the basis of this analysis the working definitions of these terms are proposed. The paper determines the semantic core of the conceptual field concept human being. The study describes the associative-verbal (cognitive) model of conceptual sphere human being based on the results of a sporadic associative experiment performed during 2015-2016 among the students at Melitopol State Pedagogical Institute after Bohdan Khmelniński.

Key words: conceptual model, concept, cognitive features, associative-verbal (cognitive) model.

КОГНИТИВНАЯ МОДЕЛЬ КОНЦЕПТА ЧЕЛОВЕК

В статье репрезентируется опыт анализа концепта человек; анализируются особенности его языковой объективации; определяются когнитивные признаки концепта человек с помощью данных свободного ассоциативного эксперимента среди студентов МДПУ имени Богдана Хмельницкого.

Ключевые слова: концептуальная модель, концепт, когнитивные признаки, ассоциативно-вербальная модель.

Актуальність дослідження зумовлена перспективністю вивчення концептів як суті, що розкриває світогляд нації. При цьому порівняння концептів, що належать свідомості носіїв різних культур, дає змогу визначити їхні універсальні та специфічні характеристики. Головним засобом концептуалізації, на думку дослідників, є концепт, що став предметом вивчення зарубіжних і вітчизняних учених (Н. Арутюнова, С. Аскольдов, Г. Вежицька, С. Воркачов, В. Карасик, В. Колесов, О. Кубрякова, Д. Лихачов, Ю. Степанов, З. Попова, О. Селіванова, Й. Стернін та ін.). Відсутність єдиного погляду на проблему концепту пов'язана як з відносною новизною концептуальних досліджень, так і зі складністю, поліфункціональністю цієї ментальної суті. Отже, вивчення ключових концептів української ментальності та їх експериментальне дослідження є актуальним і своєчасним.

Наскільки нам відомо, концепт *людина* не був предметом багатоаспектного дослідження. **Мета** статті полягає у вивченні змісту та структури концепту *людина*, у дослідженні його асоціативно-вербальної моделі за допомогою вільного асоціативного експерименту серед студентів МДПУ імені Богдана Хмельницького.

Щоб визначити поняттєвий складник лексеми *людина* в сучасній українській мові, звернемося до кількох словників.

Етимологія лексеми *людина* досить суперечлива. Як відомо, слово *людина* походить від старослов'янського *человече*, яке складається з двох слів: *цїле* і *віче* (збір), або *чоловіче* – *чоло* (лоб) і *віче* – (народні збори на Русі в X–XI ст.). В етимологічному словнику А. Преображенського знаходимо таке тлумачення: *чоло* (здоровий, цілий) і *вік* (сила).

За твердженням В. Березняка, «сучасне українське слово «людина» є складним шумерським словом, яке має дві самостійні основи, та на те, що збіг шумерського слова *Lu* і сучасного українського – *Лю* є і за значенням слова, і за його фонетикою, ідеальним. *Лю* (чоловік, особа) + *дин* [а] (*дин* – числівник, який означає *один*, де *а* – закінчення жіночого роду) = отримуємо узагальнене значення складного шумерського слова: *лю* – *дин(а)* (один чоловік, одна особа)» [1, с. 21].

За даними «Етимологічного словника» за ред. О.С. Мельничука, лексема *людина* «походить від прастарослов'янської основи *люд* (зб.) [л'юде] «люди, простий народ, чоловіки, мужчини»; *людина, людиська* (знев.)» [4, с. 458].

Отже, слово *людина* не має загальноприйнятої етимології, але незалежно від цього воно вживається в мові людей з найдавніших років. У XIII ст. Слово *людина* згадувалося вже в давньоруській літературі в тексті «Моління Данила Заточника».

У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» за ред. В. Т. Бусела подано таке визначення лексеми *людина*: «1. Одиничне до *люди*. 2. Особа як втілення високих інтелектуальних і моральних властивостей. 3. Уживається у значенні особового або неозначено-особового займенника [3, с. 567].

Наші уявлення про *людину* та її концептосферу в українській мові доповнюються інформацією «Універсального словника української лексики», а саме тієї його частини, де можна ознайомитися зі синонімами слова *людина*: «*Людина* (особа як втілення високих моральних та інтелектуальних якостей), *особистість, індивід, суб'єкт*» [6, с. 250].

На позначення *людини* існує багато фразеологізмів. Вони можуть справляти певне враження (позитивне, негативне чи нейтральне) та викликати певні емоції. Наведемо деякі з них:

- *Хоч би [тобі] жива людина* – хоч будь-хто, хоч хто-небудь;
- *Як одна людина* – разом, одноставно;
- *Вважати за людину* – поважати кого-небудь, рахуватися з кимось;
- *Вийде (буде) людина* – сформується особа з позитивними якостями (звичайно про молодь);
- *Відчувати себе людиною* – відчувати свою людську гідність;
- *Віра в людину* – віра в позитивні якості людської вдачі;
- *Зробити людиною* – навчити чого-небудь, допомогти зайняти певне становище в суспільстві;
- *Як людина з людиною* – на рівних правах;
- *Бувала (стріляна, терта) людина* – особа з життєвим досвідом, яка багато знає і вміє;
- *Маленька людина* – особа, яка не відіграє значної ролі в суспільстві;
- *Свіжа людина* – особа, яка ще не звикла до певного середовища, роду занять і т. ін.;
- *Своя людина* – особа, близька до інших осіб чи певного середовища.;

У «Словнику епітетів української мови» С.П. Бибики подано такі художні визначення лексеми *людина*: «*Людина* (див *чоловік*). **Чоловік 1. Особа статі, протилежної жінці.**

Про зовнішність; про вік.

Аристократичний, безбородий, безвусий, бистроокий, білий, білобрисий, білявий, блакитноокий, чорноволосий, чорновусий, чорноголовий і т. д.

Про риси характеру чоловіка; про логічне сприйняття.

Безпорадний, безсильний, боязкий, брутальний, верткий, веселий, відвертий, гарний, гарячий, горлатий, грубуватий, дикий, динамічний, довірливий, дурний, енергійний і т. д.

2. Людина.

Про зовнішні та психологічні ознаки людини; про тривалість життя; про сприйняття світу людиною; про освіченість.

Оригінальний, паршивий, повнокровний, поганий, поміркований, порядний, потрібний, правдивий, праведний, пригнічений, проклятий, пролазливий, простий, пустий, робочий, розсіяний, розумний, самовпевнений, серйозний, симпатичний і т.д.» [5, с. 396].

Для розгляду асоціативно-вербальної моделі концепту *людина* в наївній картині світу нами було проведено асоціативний експеримент серед студентів Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, який здійснювався протягом 2014–2015 років. В експерименті взяла участь 300 студентів. Асоціативний експеримент є одним із домінуючих методів дослідження концептів культури. Оскільки асоціативний зв'язок як феномен визначається саме культурою в усьому її різноманітті, ми апелюємо до неусвідомлюваного, глибинного шару нашої психіки.

Інформантам було запропоновано дати асоціативну реакцію на слово-стимул *людина*. Асоціативне поле досліджуваного концепту після завершення обробки отриманих результатів набуло такого вигляду:

ЛЮДИНА (300)

життя **53**; істота **40**; особистість **20**; розумна, світ **17**; любов **16**; добро **15**; тварина **13**; індивідуальність, человек **12**; душа, жива **10**; друг, розум **9**; добра, створіння, Homo sapiens **8**; щастя **7**; доброта, розум, чоловік **6**; гідність, дружба, жінка, індивід, кохання, особа, особистість, сім'я, щирість **5**; гарна, гуманність, дитина, земля, людяність, майбутнє, мама, організм, повага, сонце, тіло, чесна, чесність, я **4**; вірність, дія, дитя, зло, мавпа, Ольга Кобилянська, почуття, родич, свідомість, спілкування, суб'єкт, творча, «Ти знаєш, що ти людина?», хуроща **3**; біль, ввічлива, вихованій, взаємодопомога, віра, всесвіт, гуманізм, гуманна, діяльність, допомога, жорстокість, звір, зла, інтелект, кохана, кохана людина, мир, мислення, мудра, м'ячик, найкраща, народ, неповторність, об'єкт, прекрасне, порядність, планета, праця, сварка, свобода, село, сила, сильна, сміх, совість, справедливість, суспільство, тато, тіло, характер, чесність, честь, щедрість, щаслива **2**; анатомія, активна, архів, бездуховність, біла, біологія, біологічна маса, благородна, будинок, величчя, вечір, вибір, відважна, вільна, внутрішній світ, впевненість, воля, ворог, врівноважена, всесвіт, вулиця, гармонія, гарна, демократичність, добробут, доброзичлива, довіра, досконалість, дівчина, дім, діти, друзі, думки, егоїст, емоції, життєрадісна, закохана, замучена, захоплення, зацікавленість, здоров'я, зернятко, злість, знання, зрада, інтелектуальність, інтелігентна, інтерес, існування, карта, квітка, кістки, книги, космос, краса, культурна, культурність, мислить, мистецтво, місто, мрії, мораль, моральні цінності, мудра, мудрість, надія, найрозумніша, найсуттєвіша, народ, натхнення, небо, неймовірна, ненависть, нещадна, обман, обов'язок, одяг, освіта, очі, павук, пам'ятка, персона, підлість, підступна, пізнання, планета, подвиг, позитив, поїздки, політ, порядна, порядність, постать, потреба, почуття, правитель, право, працювана, привітна, природа,

прохожий, рівність, рідна, рішення, родина холод, розхристаність, росток, руйнівник, рух, самодостатня, світлофор, свояк, сердешна, серце, смерть, смертність, сміття, співбесідник, співчутлива, спілкування, справжня, становище, старість, стосунки, суспільство, теплота, терпіння, товариш, турбота, увага, уміння, усміхнена, учень, хазяїн, харизматична, хліб, цар, цікава, черствість, чесна, чистота, шкідливі звички, щедра, щира, яскрава 1; відмов немає.

За допомогою методу когнітивної інтерпретації представляємо отримані нами мовні одиниці у вигляді набору когнітивних ознак концепту *людина*, які розташовані в порядку зменшення їхньої частоти. У наївній картині світу студентів слово-стимул *людина* співвідноситься із:

- позитивними рисами людини **91** (*розумна 17, добра 8, доброта 6, гідність 5, щирість 5, гарна 4, людяність 4, хороша 3, вірність 3, ввічлива 2, вихований 2, мудра 2, гуманна 2, найкраща 2, сильна 2, благородна 1, відважна 1, вільна 1, щедра 1, щира 1, чесна 1, харизматична 1, працьовита 1, привітна 1, цікава 1, доброзичлива 1, чесна 4, порядна 1, мудра 1, життєрадісна 1, співчутлива 1, інтелігентна 1, врівноважена 1, самодостатня 1, гарна 1, активна 1*);
- життям **65** (*життя 53, жива 10, здоров'я 1, існування 1*);
- психологією **62** (*особистість 25, індивідуальність 12, індивід 5, я 4, свідомість 3, суб'єкт 3, об'єкт 2, мислення 2, неповторність 2, характер 2, внутрішній світ 1, думки 1*);
- анатомією **54** (*істота 40, тіло 6, організм 4, анатомія 1, очі 1, серце 1, кістки 1*);
- абстрактними поняттями **43** (*добро 15, душа 10, зло 3, віра 2, мир 2, свобода 2, справедливість 2, надія 1, краса 1, емоції 1, довіра 1, добробут 1, чистота 1, мрії 1*);
- контекстуальними синонімами **33** (*чоловік 12, Ното sariens 8, створіння 8, особа 5*);
- почуттями людини **33** (*любов 16, щастя 7, кохання 5, почуття 4, воля 1*);
- космосом **29** (*світ 17, сонце 4, всесвіт 3, планета 2, космос 1, планета 1, найсуттєвіша 1*);
- освітою **26** (*розум 15, інтелект 2, учень 1, освіта 1, знання 1, найпрозумніша 1, мислить 1, увага 1, пізнання 1, інтерес 1, зацікавленість 1*);
- моральними якостями **24** (*чесність 6, повага 4, порядність 3, совість 2, честь 2, щедрість 2, мораль 1, моральні цінності 1, терпіння 1, культурність 1, мудрість 1*);
- сімейними відносинами **23** (*сім'я 5, мама 4, дитина 4, родич 3, тато 2, свояк 1, родина 1, турбота 1, теплота 1, діти 1*);
- тваринним світом **21** (*тварина 13, мавпа 3, звір 2, впевненість 1, культурна 1, павук 1*);
- дружбою **16** (*друг 9, дружба 5, друзі 1, товариш 1*);
- суспільством **16** (*гуманність 4, народ 3, суспільство 3, рівність 1, становище 1, потреба 1, право 1, рішення 1, демократичність 1*);
- війною **16** (*земля 4, майбутнє 4, гуманізм 2, ворог 1, подвиг 1, вибір 1, сила 1, обов'язок 1, нещадна 1*);
- негативом **13** (*біль 2, сварка 2, ненависть 1, бездуховність 1, холод 1, вечір 1, обман 1, сміття 1, розхристаність 1, руйнівник 1, злість 1*);
- творчою діяльністю **12** (*творча 3, прекрасне 2, гармонія 1, досконалість 1, захоплення 1, мистецтво 1, натхнення 1, неймовірна 1, справжня 1*);
- гендером **12** (*чоловік 6, жінка 5, дівчина 1*);
- негативними рисами людини **10** (*зла 2, жорстокість 2, зрада 1, шкідливі звички 1, підлість 1, підступна 1, егоїст 1, черствість 1*);
- стосунками **9** (*кохана 2, кохана людина 2, щаслива 2, стосунки 1, рідна 1, закохана 1*);
- літературою **9** (*Ольга Кобилянська 3, «Ти знаєш, що ти людина?» 3, інтелектуальність 1, книги 1*);
- комунікацією **9** (*спілкування 3, взаємодопомога 2, допомога 2, співбесідник 1, спілкування 1*);
- прогресом **9** (*дія 3, діяльність 2, праця 2, уміння 1, рух 1*);
- матеріальними речами, що оточують людину **6** (*м'ячик 2, одяг 1, світлофор 1, карта 1, архів 1*);
- топонімами **5** (*село 2, вулиця 1, місто 1, прохожий 1*);
- історією **4** (*пам'ятка 1, персона 1, величчя 1, постать 1*);
- позитивними емоціями **4** (*сміх 2, позитив 1, усміхнена 1*);
- віком **4** (*дитя 3, старість 1*);
- смертю **3** (*смерть 1, смертність 1, замучена 1*);
- переміщенням у просторі **3** (*небо 1, поїздки 1, політ 1*);
- статусом **3** (*хазяїн 1, цар 1, правитель 1*);
- біологією **2** (*біологія 1, біологічна маса 1*);
- кольорами та відтінками **2** (*біла 1, яскрава 1*);
- початком життя **2** (*росток 1, зернятко 1*);
- рідним домом **2** (*будинок 1, дім 1*);
- природою **2** (*квітка 1, природа 1*);
- їжею **1** (*хліб 1*).

Отже, концепт *людина* у свідомості сучасних носіїв мови має велику кількість асоціативних об'єктивувань, що представлені 36 когнітивними ознаками, які організовують його асоціативно-вербальну модель.

Ядро концепту складається з елементів, які відображають найбільш значущі для людини поняття, пов'язані з лексемою *людина*: позитивні риси людини **91** (з домінантою *розумна*); життя **65** (з домінантою *життя*); психологія **62** (з домінантою *особистість*); анатомія **54** (з домінантою *істота*); абстрактні поняття **43** (з домінантою *добро*); контекстуальні синоніми **33** (з домінантою *чоловік*); почуття людини **33** (з домінантою *любов*).

Навоколядерна зона представлена такими когнітивними ознаками: освіта **26**; моральні якості **24**; сімейні відносини **23**; тваринний світ **21**; дружба **16**; суспільство **16**; війна **16**. *Ближня і дальня периферія* складаються практично з однакової кількості когнітивних секторів, але по частотності реакцій, що об'єктивують когнітивні ознаки, значно переважає ближня периферія. *Крайня периферія* (об'єднує ознаки, які представлені одиничними реакціями) незначна. Компактне ядро свідчить про сформований, яскраво виражений стереотип уявленні концепту *людина* в повсякденній свідомості сучасних носіїв української мови.

Література:

1. Березняк В. Етимологія сучасних українських слів, складовою частиною яких є шумерський (антський) вказівний займенник – «це», та хатський (венедський) вказівний займенник – «то» / В. Березняк // Науковий Світ : Щомісячний журнал-реву наукових новин (Додаток до бюлетеня ВАК України). – 11 / 2011. – № 11. – С. 21–22.

2. Бибик С.П. та ін. Словник епітетів української мови / С.П. Бибик, С.Я. Єрмоленко, Л.О. Пустовіт; За ред. Л.О. Пустовіт. – К. : Довіра, 1998. – 431 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Укл. і головний ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.
4. Етимологічний словник української мови : В 7 т. / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Редкол. О. С. Мельничук (гол. ред.) та ін. – К. : Наук. думка, 1982-1989.
5. Словник епітетів української мови / С. П. Бибик, С. Я. Єрмоленко, Л. О. Пустовіт; за ред. Л. О. Пустовіт. – К. : Довіра, 1998. – 431 с.
6. Універсальний словник української лексики. Синоніми, антоніми, омоніми / укл. Нечволод Л. І., Бездітко В. І., Параич В. В. – Х. : Торсінг плюс, 2009. – 768 с.

УДК 8.811.112.2

З. В. Чепурна,

Національний технічний університет України «КПІ ім. Сікорського», м. Київ

ФУНКЦІОНАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ «ЖИВОЇ ІДІОМИ» У ГАЗЕТНИХ ЗАГОЛОВКАХ

У статті розглядається місце та роль фразеологічних одиниць у публіцистичному стилі, пропонуються відмінності художнього та публіцистичного стилів. Ідіоматичні вирази аналізуються з точки зору однієї з найважливіших рис розмовної мови. Особливу увагу приділено виділенню найбільш вживаних, присутніх у мовній свідомості середньостатистичного носія мови ідіом. Поняття рекламності розглядається під кутом експресивності газетних публікацій. У статті запропоновані деякі способи трансформації фразеологізмів у заголовках молодіжних газет.

Ключові слова: фразеологічні одиниці, публіцистичний стиль, експресивність, трансформація, заголовок, ідіома, офіційне спілкування, методи, принципи, класифікація, труднощі.

FUNCTIONS OF «LIVE IDIOMS» IN THE TITLE OF THE NEWSPAPERS

The article analyzes the latest researches in the sphere of phraseology. The place and role of idioms in a journalistic style and the differences in artistic and journalistic styles are regarded. Idiomatic expressions are analyzed from the perspective of one of the most important features of spoken language. Particular attention is paid to the release of the most common, present in the linguistic consciousness of the average native speaker idioms. Reklamnosti concept in the light of expressiveness newspaper articles. The article suggests some ways of transformation of phraseology Titles of the newspapers as well as use of lexical translation transformations, concretization and generalization are studied.

Key words: phraseological units, journalistic style, expressiveness, transformation, title, idiom, formal communication methods, principles, classification difficulties.

ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ НАГРУЗКА «ЖИВОЙ ИДИОМЫ» В ГАЗЕТНЫХ ЗАГЛАВИЯХ

В статье рассматривается место и роль фразеологических единиц в публицистическом стиле, предлагаются различия художественного и публицистического стилей. Идиоматические выражения анализируются с точки зрения одной из важнейших черт разговорной речи. Особое внимание уделено выделению наиболее употребляемых, присутствующих в языковом сознании среднестатистического носителя языка идиом. Понятие рекламности рассматривается под углом экспрессивности газетных публикаций. В статье предложены некоторые способы трансформации фразеологизмов в заголовках молодежных газет.

Ключевые слова: фразеологические единицы, публицистический стиль, экспрессивность, трансформация, заголовок, идиома, официальное общение, методы, принципы, классификация, проблемы.

Фразеологія займає особливе місце в системі кожної сучасної мови. На це впливає ряд факторів як, наприклад, за допомогою фразеологізмів відкриваються великі можливості передавати засобами мови передавати всю багатогранність процесів, які мають місце у житті.

Фразеологізми, зокрема, прислів'я, з допомогою яких часто передається народна мудрість, історія та культурний розвиток народу, є важливим фактором функціональної ілюстративності створених явищ, монокультурним джерелом їхнього висвітлення [1, с. 70]. Фразеологічні одиниці у своєму різновиді є свідченням не лише багатства мови, але і її еластичності, багатогранності і чіткості. Фразеологізми знаходять своє застосування у всіх мовних стилях. Отже, предметом нашого інтересу є фразеологічні одиниці, а саме ідіоми. Вивчення питання про участь ідіоми в створенні фразеологічного значення, а також питання перекладу «живої ідіоми» українською мовою є теоретично значимими для сучасної теорії перекладознавства. Наукова новизна статті полягає в комплексному розгляді «живої ідіоми» в німецькій мові в перекладацькому аспекті.

Стиль публіцистики, який має багато спільного зі стилем офіційного спілкування, характеризується більшою насиченістю фразеологізмами ніж науковий стиль. Стил повсякденного спілкування насичені фразеологізмами не менше. При визначенні фразеологічних одиниць в окремих стилях, а також в окремих жанрах цих стилів необхідно зважати на специфіку мовлення носія мови, індивідуальний стиль мовлення того чи іншого автора, своєрідність видавничого статусу, своєрідність об'єкту інформативного висвітлення у певному виді жанру.

В. Райнгардт [2, с. 77] акцентує увагу на відмінностях між стилем художньої літератури і публіцистичним стилем. При цьому він пропонує враховувати якісні і кількісні показники індивідуального стилю кожного автора.

Фразеологічні звороти, характерні для стилю наукової публіцистики (науково-технічного стилю) покликані передавати поняття, які використовуються у сфері науки і техніки і, поряд з іншими лексичними одиницями, сприяють мовному вираженню відповідних процесів.

В спеціальній літературі з німецької фразеології існує поки що небагато робіт, предметом розгляду яких є, наприклад, обмеження фразеологічних явищ від утворень іншого порядку.

Фразеологію німецької мови дослідники систематизували за цілою низкою принципів. Наразі ця класифікація потребує істотних уточнень. Це пов'язано з фактом розвитку теорії фразеології і пізнанням все нових закономірностей, які притаманні системі мови, що розглядається, а також з уточненням методів дослідження фразеології.

Говорячи про фразеологію в цілому, варто зупинитися на *ідіоми*, – словосполученні, що виявляє у своїй синтаксичній та семантичній структурі специфічні і неповторні засоби даної мови, фразеологічну єдність, яка еквівалентна слову і, зазвичай, не підлягає точному перекладу іншими мовами [3, с. 125].